

מעדותו של יוסף פוקס על ההגעה למחנה ההשמדה אושוויץ שבפולין

פוקס, יוסף יליד דנילבו (Danilovo), יוגוסלביה 1930
העד גדל במשפחה דתית גדולה. גרמניה פלשה ליוגוסלביה ב-6 באפריל 1941. העד ומרבית תושבי עירו נכלאו בקרונות גירוש לגליציה (Galicia) מזרח פולין (היום אוקראינה), גירוש שלא יצא לפועל. ב-19 במרס 1944 השתלטה גרמניה על הונגריה. העד הועבר באפריל לגטו חוסט ולאחר שישה שבועות גורש לאושוויץ-בירקנאו (Auschwitz-Birkenau) , העד עבד בשישה מחנות שונים ביניהם קאופרינג. בסוף שנת 1944 הועבר העד לדכאו (Dachau), למשך חודש, והועבר למחנה ליד אוגסבורג (Augsberg), בו עבד בבית חרושת לייצור חלקי מטוסים. בתחילת חודש מאי 1945 עם נסיגת הגרמנים הוצעד העד ולאחר מספר ימים שוחרר בידי הצבא האמריקאי שהגיע לאזור.

- ש. אתם הייתם בטרנספורטים הראשונים שלקחו לאושוויץ?
ת. מחוסט? כן. בטרנספורט הראשון.
ש. כמה זמן נמשך המסע?
ת. נדמה לי זה היה משהו בסביבות 3 ימים נדמה לי. בין יומיים וחצי לשלושה ימים.
ש. אוכל נתנו לכם בדרך?
ת. אוכל - כל אחד מה שהיה לו, היה. מי שלא היה - הסתדרו. זאת לא היתה הבעיה העיקרית. הבעיה העיקרית היתה כשהגענו שמה. במקרה לי שיחק המזל. כשאני הגעתי לאושוויץ, וכשהתחלנו לרדת, נשים לחוד גברים לחוד, בא מישהו ולחש לי באוזן משהו. אז אמר לי: תגיד שאתה בן 18 (הייתי כבר גבוה) ואל תשכח.
ש. ביידיש הוא אמר לך את זה?
ת. כן. ואמרתי: נו, בן אדם בא ואומר לי דבר כזה, אני חייב לשמוע. הוא רוצה את טובתי. זה מה שהציל אותי. ואני הלכתי לבדי, צד שמאל, בצד ימין, ונפרדנו.
ש. כשהגעתם לא ידעתם מה זה ימין שמאל?
ת. לא ידענו שום דבר. זה היה בסביבות 12 בלילה, הרכבת הגיעה לאושוויץ, האורות דלקו, הרכבת נעצרה, ניתנה הוראה הכל להשאיר בקרונות, לא לקחת שום דבר, לרדת ולהתקדם.
ש. כל המסע הזה, השומרים שליוו אתכם היו גרמנים?
ת. היו חלק גרמנים וחלק הונגרים.
ש. אתם ידעתם לאן אתם מגיעים?
ת. כן, בסופו של דבר ידענו שאנחנו מגיעים לאושוויץ.
ש. ידעתם אז פחות או יותר מה זה?

ת. לא. לא ידענו. כי אני משער, היום אני יכול לומר: לו היו יודעים, אז בוודאי חלק היה בורח, מתנגד או משהו כזה. וכשהגענו לאושוויץ אז כבר היה אחרי מעשה. אבל היו שם אנשים שעבדו בקרמטוריום הרבה שנים, וכנראה שזה מי שלחש לי באוזן - זה מה שהציל אותי.

ש. מה קורה אחר כך, אחרי ההפרדה הראשונה בין נשים וגברים וימינה-שמאלה?

ת. טוב, מי שהלך לכיוון להישאר בחיים, הלך ועשה מקלחת, וגילחו אותו וסיפרו אותו וחוץ מנעליים לא היה יכול לקחת. קיבל בגדים אחרים, ונכנסו למחנה. במחנה שמה לא היו גרמנים בתוך המחנה. במחנה היו יהודים, כל אחד היה לו תפקיד, והם עשו את הסדר שמה. וכשהגרמנים היו צריכים אנשים, היו באים לשער, והיו אומרים שמה לקאפו: אנחנו צריכים 200 איש, 300 איש, והיו מספקים לו אנשים. הם מביאים את האוכל, היו מחלקים את האוכל שמה לאנשים, קצת מרק, קצת לחם, מה שנותנים. וככה... חיכו.

מקור: ארכיון יד ושם 0.3/6530